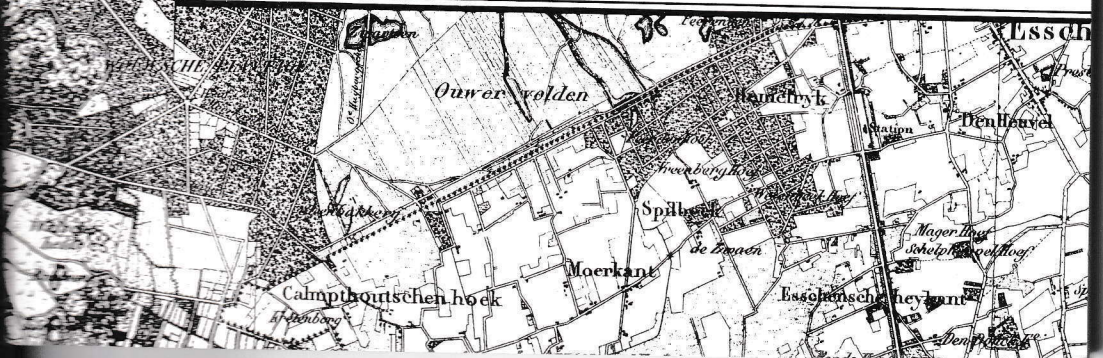

3 - '94

De parochie Heerle los van Wouw in 1700

In het blad Sancta Maria, een uitgave van het bisdom Breda, van 23 oktober 1930 vonden we een niet ondertekend artikel over de parochie Heerle in 1700. Omdat het een aardige bijdrage is over de historie van het dorp Heerle, laten wij het hier onverkort volgen. Wel hebben we waar nodig de structuur van de zinnen en de spelling aangepast.

Zoals overal in Noord-Brabant moest na de vrede van Munster in 1648 ook in Heerle de kerk gesloten worden voor de katholieken. De pastoor zelf was er niet meer veilig en vertrok naar de abdij St. Bernardus aan de Schelde. Hij keerde nooit meer terug naar Heerle. Bernardus de Grande, zo heette deze pastoor, overleed daar op 13 december 1663. De inkomsten van de kerk van Heerle werden alle aangeslagen, zodat er niets meer over was om een pastoor te onderhouden. Toen na enige tijd, door de macht van het geld, oogluikend aan de katholieken werd toegestaan de godsdienstoefeningen uit te oefenen in schuurkerken, verkreeg Wouw er ook een. De bisschop van Antwerpen belastte voortaan de pastoors van Wouw ook met de zielzorg van Heerle. Elk jaar op 17 maart op de feestdag van St. Gertrudis, patroon van Heerle, toog de pastoor van Wouw naar Heerle met de koster en droeg aldaar in een schuur een plechtige H.Mis op, waaronder sermooen. Daarna werd zand ter ere van Sint Geertrui gewijd. De offers die onder de H.Mis en na de H.Mis werden gebracht, waren voor de kerk van Wouw. Hetgeen opgehaald werd door de koster in Heerle werd aan de pastoor afgestaan. Het graan, de eieren die men offerde enz. werden gegeven aan de tafel van de H. Geest, het armbestuur van Heerle. De bewoners van Heerle maakten elk jaar moeilijkheden over deze verdeling en

4

wilden dat uitsluitend voor Heerle behouden, zonder enig recht aan te halen, dan alleen: zij wilden dat zo. De pastoor van Wouw noemde hen "homines inquieti" tot het geschil tenslotte uitliep op een poging tot scheiding: Heerle los van Wouw.

In het jaar 1700 heerste in Heerle een grote geest van verzet onder de inwoners. Velen van hen, n.l. Joannes Marinissen Vadde, Godefridus Jansen Ruyten of Kuyten, Wilhelmus Jansen de Jongh, Joannes Rongens, Joannes Jacobsen Uyttewilligen en Joannes Gerardsen Drijvers richtten een verzoekschrift aan de Markies van Bergen op Zoom om een eigen pastoor te krijgen in de persoon van den Eerwaarde heer Brouwer, een Pater van de orde van Sint Wilhelmus van Huijbergen.

De Wilhelmiëten van Huijbergen hebben zich in die tijd zeer verdienstelijk gemaakt door in de verlaten parochies op zon- en feestdagen dienst te doen. Pater Wilhelmus Brouwers van Bergen op Zoom, was in die tijd als zielenherder in Putte, Woensdrecht en Ossendrecht werkzaam. Hij overleed, na vier jaar als prior zijn klooster in Huijbergen te hebben bestuurd.

De markies ging niet op het verzoek van de mannen van Heerle in, deels omdat hij inzag dat zij onbezonnen, uit partijzucht, handelden, deels vooral omdat het grootste deel der bewoners van Heerle niet instemde met de bijdrage die jaarlijks voor het onderhoud van een pastoor betaald moesten worden.

In Heerle gaf men zich zo snel nog niet gewonnen. Pogingen werden in het werk gesteld bij de bisschop van Antwerpen en met succes. Op 11 juli 1705, kwam een zekere eerwaarde pater, Gerardus Albertus Fourmetroux van de oude orde Karmelieten te Heerle aan. Hij had een aanstelling van de bisschop om Heerle als pastoor te bedienen. Op 21 september van datzelfde jaar trok de bisschop deze aanstelling in door brieven, die door de landdeken van Hoeven, Bernardus Pepels O.Cist., aan de pater overhandigd werden. Maar de pater bleef, ook toen hij opnieuw brieven van terugroeping en opzegging had ontvangen.

Daarop werd door een 'omzendbrief', die door alle

pastoors van het markiezaat voorgelezen werd vanaf de preekstoel, bekend gemaakt, dat deze pater geen pastoor meer was.

Door brieven van de fiscaal van de generaliteit op 29 september 1705, werd aan de pater het verblijf ontzegd binnen de grenzen van de Nederlandse Republiek. Nu moest hij vertrekken en in Heerle werd sindsdien geen dienst meer gedaan. In 1730 werd voorgoed aan alle aanspraak een einde gemaakt. Toen kwam er een plakkaat van de regering waarmee de vervolgingswetten opnieuw werden ingevoerd. Men erkende de dienstdoende priesters tegen zekere voorwaarden en betalingen voor de toelating. Regulieren (kloosterlingen) werden niet meer geduld. Maar de machtige vrienden van de abdij St. Bernardus in Den Haag verkregen reeds het volgende jaar een volledige uitzondering voor de abdiheren van St. Bernard en St. Norbert. Maar op boete van 600 gulden was aan de erkende geestelijken verboden de H.Mis te lezen of te zingen op plaatsen, waarvoor zij niet toegelaten waren. Hierdoor hield de plechtigheid van St. Gertrudisdag in Heerle voorgoed op. Zij werd nu verricht in de schuurkerk te Wouw. Ook konden de Paters Franciscanen, die op alle grote feestdagen in Wouw preekten en daar ook enkele dagen biecht hoorden, niet meer de parochiegeestelijken bijstaan.

De bewoners van Heerle bleven kerken te Wouw tot 1800, toen hun oude kerk werd teruggegeven. Pas in 1833 werd Heerle weer een zelfstandige parochie.

NOTEN:

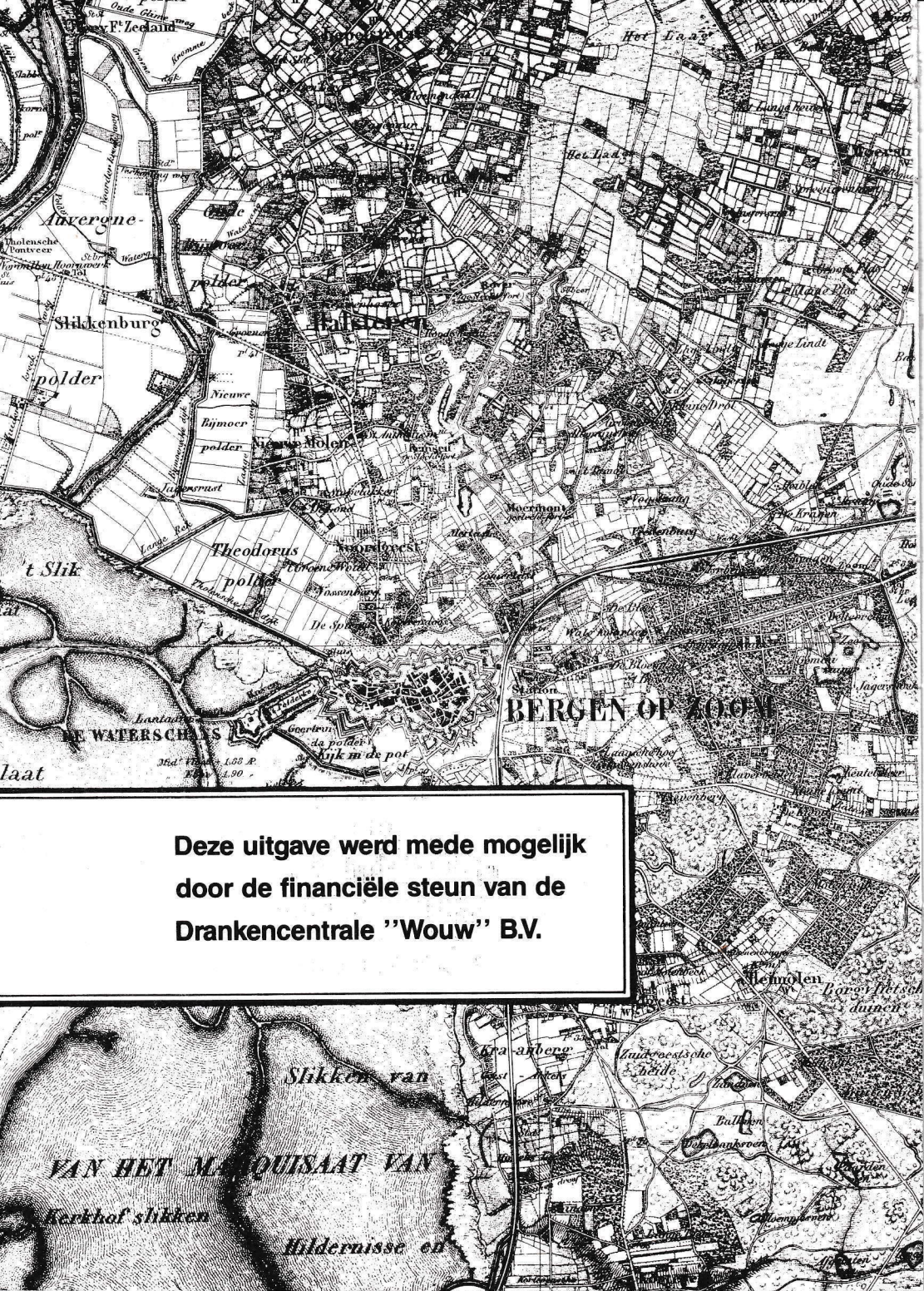
In 1705 waren in de Karmel in Antwerpen twee paters Formentraux. Omdat van beiden slechts de kloosternaam wordt opgegeven, is het moeilijk te bepalen, wie van hen in Heerle kwam.

Pater Angelus à Jesu Maria alias de Formentraux geboren te Antwerpen op 9 december 1666, was op 28 januari 1685 geprofest.

Op 12 oktober 1711 overleed in het klooster te Antwerpen Pater Antonius à S. Josepho de Formentraux, Antwerpenaar

oud 44 jaar, 13 jaar geleden geprofest en sinds 12 jaar priester.

Als kapelaan in Wouw deed ook in die tijd een pater Franciskaan dienst. Dat duurde tot 1617.

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankencentrale "Wouw" B.V.